

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Yttrande

1 (8)

2015-06-18

Dnr: 604-2395-15

Regeringskansliet
Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Slutbetänkande av Konkurrenskraftsutredningen, (SOU 2015:15).

Er beteckning: N2015/2191/J

Sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen i Hallands län välkomnar utredningens förslag om en strategi för tillväxt och värdeskapande i jordbruks- och trädgårdsnäringen. Länsstyrelsen ser stora möjligheter att uppnå ökad konkurrenskraft och förändrade attityder också med hjälp av den livsmedelsstrategi som nu är under framtagande.

Vi vill sammanfattningsvis lämna följande synpunkter på utredningen:

- Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det finns skäl att i jordbrukspolitiken tydligare beakta svenska näringspolitiska intressen. I detta sammanhang vill Länsstyrelsen särskilt understryka behovet av en djupare analys av hur svenska mervärden kan främja konkurrenskraften. Länsstyrelsen vill också understryka vikten av att återinföra mål om självförsörjningsgrad av livsmedel.
- Liksom utredningen bedömer Länsstyrelsen att det krävs mer insatser för attitydförändringar. Dessa även bör innefatta attityder till landsbygden i dess helhet.
- Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att ökad produktivitet i företagen är central men vill understryka vikten av att en strategi för konkurrenskraft också innefattar det mer småskaliga jordbruket som ger förutsättningar för en levande landsbygd.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Jordbruksverket, tillsammans med berörda intressenter, får i uppdrag att sammanfatta kunskap och identifiera kunskapsluckor om byggande inom jordbruks- och trädgårdssektorn. Det är viktigt att stärka forskning och innovation för kostnadseffektivt byggande och erbjuda jordbrukare utbildning i byggprocessen.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget att utreda jordförvärvslagen. Nuvarande jordförvärvslagstiftning är bra gällande juridisk person.
- Länsstyrelsen anser liksom utredningen att arbetskraftskostnaderna bör uppmärksammas och mötas t.ex. med utbildningsinsatser. Mer kunskap krävs om produktionsmedelsskatternas effekter på konkurrenskraften.

Postadress
301 86 HALMSTAD

Besöksadress
Slottsgatan 2

E-post
halland@lansstyrelsen.se

Telefon
010-224 30 00

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget att göra ytterligare en översyn av djurskyddslagstiftningen. Vi anser att regeringen i första hand ska ta ställning till förslagen i betänkandet "Ny djurskyddslag (SOU 2011:75)" innan en ny översyn av den svenska djurskyddslagstiftningen görs.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Jordbruksverket får ett uppdrag att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att ta bort förprovningen. Länsstyrelsen anser att kravet på förprovning vid byggnation bör kvarstå.
- Länsstyrelsen ser risker med utredningens förslag om ökad användning av ömsesidiga godkännanden av växtskyddsmedel och förordar istället att Kemikalieinspektionen får mer resurser för snabbare handläggning.
- Länsstyrelsen menar att slopande av krav på samrådsförfarande för anmälningsskyldig verksamhet inte nödvändigtvis leder till en förenkling för den sökande.
- När det gäller livsmedelsindustrins konkurrenskraft anser Länsstyrelsen att betydelsen och möjligheten i den småskaliga livsmedelsindustrin bör lyftas fram mera.
- Länsstyrelsen ser positivt på utredningens förslag angående exportsatsningar, upphandling och ursprungsmärkning.
- När det gäller kunskap och innovation är det av särskild betydelse att tillgången till olika typer av rådgivning tryggas i hela landet och att vuxenutbildning kan erbjudas.

Kapitel 2 Strategi för tillväxt och värdeskapande

Det finns anledning, som också påpekas i utredningsunderlaget, att analysera om den svenska ståndpunkten rörande EU:s gemensamma jordbrukspolitik borde anpassas så att den i större utsträckning gagnar svenska näringspolitiska intressen. Länsstyrelsen saknar dock i detta sammanhang en tydligare målbild av hur framtida svenska mervärden i jordbruk och trädgårdsnäring skall betraktas. Dessa rymmer en betydande potential för konkurrenskraften.

Utredningen borde även på ett tydligare sätt belysa det faktum att Sveriges självförsörjningsgrad är en av de lägsta i Europa, vilket innebär att landet, med tanke på den oro som finns i vår omvärld, lever farligt om man inte tar denna problematik på allvar. Bland annat saknas sårbarhetsaspekter vid avspärning och naturkatastrofer. Sveriges självförsörjningsgrad för mjölk samt gris- eller nötkött har sjunkit till mellan 40-60 procent. Ambitionerna kring självförsörjning måste höjas.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en samlad strategi med visioner och mål för ökad konkurrenskraft kan få stor betydelse för attityderna inom

livsmedelskedjan. Länsstyrelsen i Hallands län anser att analysen av attityder bör utvecklas ytterligare för att även inkludera den generella attityden till landsbygden i sin helhet. Detta då det idag pågår en stark urbanisering i Sverige. Risken är att näringen i framtiden annars lider av brist på arbetskraft eller villiga att starta företag på grund av bristande framtidstro.

Kapitel 3 Företagande

3.1. Strukturomvandling

I Hallands län, liksom i de flesta län, blir det allt färre men större lantbruksföretag som står för produktionen av livsmedel. Antalet mjölkföretag har kraftigt minskat. År 1990 var antalet företag 1430 st. År 2014 har dessa reducerats till 246 st. En minskning med över 80%! Antalet mjölkkor har dock inte minskat i samma takt. Minskningen har varit knappt 15 % under motsvarande period. Detta innebär att Hallands län fortfarande har en betydande mjölknäring. Antal svinföretag har minskat liksom antal grisar, vilket belyser näringens kris. Under perioden 1990-2014 har antal svinföretag reducerats med mer än 90 %, och antal grisar med mer än 50 %. Under senaste året har strukturomvandlingen fortsatt i minst samma takt.

Strukturomvandlingen innebär också att produktionen koncentreras till de mest bördiga områdena i länet medan det i andra mer skogsbetonade delar av länet sker en övergång till ett mer passivt brukande av mindre familje- och bostadsjordbruk. I dessa områden kan det också vara svårt att hitta brukare till marken. Det kan i förlängningen innebära igenväxning/plantering och en förändrad landskapsbild som inte bidrar till en attraktiv landsbygd att bosätta sig i.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens slutsats att ökad produktivitet är central för jordbrukets konkurrenskraft men vill understryka att en strategi för konkurrenskraft i jordbruket behöver ge svar inte bara för utveckling av de storskaliga, växande jordbruksföretagen utan även för konkurrenskraft i det mera småskaliga jordbruket, det jordbruk som ger förutsättningar för en levande landsbygd i hela landet.

3.3–3.4 Kapitalförsörjning, riskhantering och investeringar

I likhet med utredningen finner Länsstyrelsen det angeläget att sätta av medel till forskning och innovation för kostnadseffektivt byggande och att erbjuda lantbruksföretagarna utbildning i byggprocessen. Det är även angeläget att finna former för finansiering av företagsöverlåtelser och investeringar vid de växande företagen. Investeringskostnader kan nu vara så höga att trots höga fastighetsvärden ger det inte tillräcklig säkerhet för lån.

Även en ökad kunskap om riskhantering på marknadens villkor är viktigt.

3.6–3.7 Jordförvärvs- och arrendelagstiftningen

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag och anser att nuvarande jordförvärvslagstiftning är bra gällande juridisk person och underlättar för jord- och skogsbruksföretagare att kunna förvärva mark till rimligt pris. En ändring i lagstiftningen som öppnar för förvärv av jord- och skogsmark för aktiebolag kan öka intresset från rena investerare att placera kapital i fastigheter. Bedömningen är att det snarare skulle försämra jordbrukets konkurrenskraft för livsmedelsproduktion i form av högre markpriser och svårare att skaffa sig en bra arrondering i jordbruket. Mer kortsiktighet kommer att styra besluten för att kunna behålla aktiekapital och det kan också bli så att stora bolag undanhåller skördarna från den svenska marknaden vilket leder till ytterligare försämrad självförsörjningsgrad.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om avtalsfrihet och besittningsskydd. Många aktiva jordbruksföretag i Hallands län har större delen av åkermarken som arrende. Övervägande delen av dessa arrenden är muntliga upplåtelse, vilket ger osäkerhet om arealunderlaget och svårigheter att investera i markförbättringar. En bidragande orsak till att markägare är ovilliga att skriva arrendeavtal är det starka besittningsskyddet. En översyn av arrendelagstiftningen kan förbättra förutsättningarna för att skriva avtal om arealunderlaget för aktiva jordbruk.

Kapitel 4 Regler och villkor

4.1–4.2 Arbetskraftskostnader och produktionsmedelsskatter

Länsstyrelsen i Halland anser likt utredningen att arbetskraftskostnader är av stor vikt att jobba med för att gynna konkurrenskraften. Ett led i detta kan vara arbetsgivar- och ledarutbildningar.

Ifråga om produktionsmedelsskatter konstaterar Länsstyrelsen att dessa höjer kostnaderna för jordbruks- och trädgårdsnäringen men att det enligt utredningen är svårt att uttala sig om påverkan på konkurrenskraften i förhållande till andra länder. Länsstyrelsen vill understryka att ökad kunskap här krävs om sambandet mellan produktionsmedelsskatter och konkurrenskraft. Det bör i sammanhanget även beaktas att produktionsmedelsskatter kan påverka konkurrenskraften positivt, t ex genom incitament till ökad energieffektivitet.

4.3 Djurskydd

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Jordbruksverket får ett uppdrag att utreda möjligheterna och konsekvenserna av att ta bort förprovningen.

Länsstyrelsen anser att regeringen i första hand ska ta ställning till förslagen i betänkandet ”Ny Djurskyddslag (SOU 2011:75)” innan en ny översyn av svenska djurskyddslagstiftningen görs.

Beträffande utredningens förslag om ökad målstyrning, minskad detaljeringsgrad och ökad flexibilitet inom djurskyddslagstiftningen anser Länsstyrelsen att dessa frågor i stor utsträckning nyligen och ingående behandlats i utredningen om djurskyddslagstiftningens utformning och innehåll och som redovisats i betänkandet ”Ny Djurskyddslag (SOU 2011:75)”. Detsamma gäller även förslaget om inrättande av ett vetenskapligt råd samt utredningsuppdraget beträffande kravet på obligatorisk förprovning.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en hög rättssäkerhet är ett angeläget mål för djurskyddskontrollen och att ett fortsatt arbete mot ökad samordning av bedömningarna i hög grad kan bidra till detta. Länsstyrelsen bedömer däremot att utredningens förslag om ökad målstyrning, minskad detaljeringsgrad och ökad flexibilitet i hög grad kan motverka möjligheterna till en rättssäker och samordnad djurskyddskontroll. Kontrollresultaten blir svåröversäglbara för den enskilde. Om lagstiftningen går mot att kontrollpersonalen ska kunna göra allt fler individuella bedömningar utan stöd av detaljerade krav krävs avsevärt utökade resurser för utbildnings- och likriktningsinsatser.

Länsstyrelsen kan inte finna att utredningen anger på vilket sätt förprovningsskravet upplevs som fördyrande för företagen. Länsstyrelsen hänvisar till de sammanfattande slutsatserna i Ny Djurskyddslag beträffande förprovningen – att förprovningen behövs för att förebygga djurskyddsproblem och att den är en hjälp och en investeringstrygghet för företagaren. Förprovningen är dessutom idag kostnadsfri för företagaren. Länsstyrelsen vill hänvisa till den nyligen presenterade ”Handlingsplan för att utveckla svensk mjölkproduktion” där man betonar att en viktig förutsättning för att kunna bedriva en lönsam och hållbar mjölkproduktion är att de stallar som används är rätt utformade och utrustade, och kan minska smittorisker och bidra till en effektiv produktion. Ett förslag i handlingsplanen är att se över möjligheterna till typgodkännande av färdiga modulstallar vilket skulle kunna vara en väg till förenkling utan risk för kostsamma felinvesteringar.

I det länsstyrelsegemensamma projektet ”Rationell handläggning av förprovning i djurstallar” som presenterades i maj 2013 inleddes ett förändrings- och förbättringsarbete hos länsstyrelserna som medverkat till mer likformig handläggning, kortare handläggningstider och samarbete över länsgränserna.

4.4. Växtskydd

När det gäller godkännande av växtskyddsmedel ser Länsstyrelsen risker med förslaget att i högre utsträckning utgå från andra länders godkännandeprocesser. Kemikalieinspektionen bör istället få mer resurser så att godkännandeprocessen kan gå fortare. Det behövs också resurser som gör att vi snabbare kan få biologiska och fysiologiska produkter på marknaden.

Utredningen hänvisar till en studie utförd av Hushållningssällskapet. Studien har jämfört tillgången till tio olika växtskyddsmedel som används i stor utsträckning inom

EU och funnit att färre växtskyddsmedel är godkända i Sverige än i övriga länder inom den norra zonen. Det är anmärkningsvärt att det inte framgår någon bedömning eller kommentar av medlens hälso- och miljörisker. Av de tio är fyra mer än 30 år gamla växtskyddsmedel som Sverige valt att avregistrera p.g.a. för stora risker.

4.5. Tillståndsprovning av jordbruksverksamhet

Länsstyrelsens bedömning är att utredningens förslag inte kommer att leda till någon förenkling för den sökande.

Den schematiska bild över samråds- och tillståndsprocessen för provning av miljöfarlig verksamhet som visas i diagram 4.4 på sid 98 stämmer inte längre. I diagrammet anges att "Sökanden och eventuellt andra sakkunniga ges möjlighet att lämna synpunkter på Länsstyrelsens yttrande med förslag på beslut". Den meningen är inaktuell eftersom ingen miljöprovning delegation längre kommunicerar sina beslutsförslag.

Utredningens förslag att regeringen bör ta bort kravet på samrådsförfarande för anmälningsskyldig verksamhet ställer sig Länsstyrelsen frågande till eftersom det, vad avser anmälningsärenden, inte finns något krav på samråd. Krav på samråd uppstår först i det fall en miljökonsekvensbeskrivning krävs vid en anmälan vilket oftast inte är fallet. I avsnitt 7.3 Regler och villkor i kapitlet om Konsekvensbedömning, under stycket *Tillståndsprovning* anges dessutom att kravet på att en ansökan, om det behövs i det enskilda fallet, också bör innehålla en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken bör finnas kvar. Det innebär att i de fall ett samråd krävs idag kommer det fortfarande att krävas framöver.

Kapitel 5 Marknadsförutsättningar

5.2 o 5.4 Livsmedelsindustrins konkurrenskraft

Utredningen konstaterar att svenska slakteriföretag är processmässigt konkurrenskraftiga andra länder. Det stora problemet är att få ut fullt värde på marknaden för djurkroppens alla delar. Länsstyrelsen välkomnar att utredningen föreslår att Konkurrensverket får i uppdrag att löpande analysera marknadskoncentrationen.

I Hallands län finns några mindre slakterier som försöker tydliggöra mervärden, kvalitet och nära konsumentkontakt. Länsstyrelsen vill lyfta fram betydelsen av bra spelregler för denna mer småskaliga livsmedelsindustri.

5.3 Export

Länsstyrelsen i Hallands län ställer sig bakom de förslag som utredningen föreslår. Länsstyrelsen delar utredarens uppfattning om att arbetet med att öka antalet landsgodkännanden bör prioriteras samt att kompetensutvecklingsinsatser behövs för att underlätta export för små och medelstora företag.

Att inrätta livsmedelsattachéer anser Länsstyrelsen vara en bra väg för att underlätta för företag att komma in på utländska marknader. Länsstyrelsen gör också bedömningen att Sverige har stor utvecklingspotential inom ursprungsmärkning och faktabaserad kommunikation kring svensk djurhållning.

5.5 Medvetna konsumenter

Utredningen föreslår att offentlig upphandling bör användas för att efterfråga nya lösningar och därmed bidra till innovation. Här bör skrivningen skärpas och påtala möjligheten med delade upphandlingar för att underlätta för mindre företag, införande av avtal som möjliggör lokal offentlig upphandling och samdistribution som ett medel att minska miljöpåverkan vid transporter. Länsstyrelsen i Halland ser positivt på utredarens förslag, inte minst en nationell gemensam ursprungsmärkning skulle underlätta för konsumenterna.

Kapitel 6 Kunskaps- och innovationssystemet

Länsstyrelsen i Halland delar utredningens bedömning att rådgivarna kan spela en nyckelroll i arbetet med att stärka lantbrukets konkurrenskraft genom att vara brobyggare mellan praktik och akademi. Länsstyrelsen ställer sig generellt positiv till åtgärder som utvecklar kunskaps- och innovationssystem. Utbudet av kvalificerad oberoende rådgivning inom vissa områden är begränsad och behöver förstärkas. Det gäller bland annat områdena trädgård, teknik, markavvattning, byggnadsteknik. Viss rådgivning inom växtodling och ekologisk produktion är beroende av finansiering från offentliga medel. Insatser för att bevara kvalificerad rådgivning är angelägna. Utredningen föreslår att SLU ska ta fram förslag till hur kompetensförsörjningen inom primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning.

Länsstyrelsen ser att möjligheterna till utbildning för lantbruket försämras i Halland. Antalet sökande till ren jordbrukslinje på gymnasiet minskar. Många av dem som etablerar sig som lantbrukare i framtiden kommer av olika skäl att göra detta efter ett yrkesbyte. Därför behövs effektiva former för vuxenutbildning för blivande företagare. Yrkeshögskolan är en viktig möjlighet och den bör ges goda förutsättningar att verka. Det bör även ges goda möjligheter för eleven att studera på annan ort eller på distans.

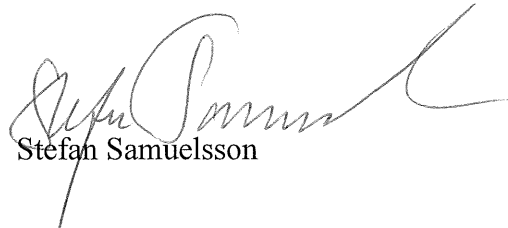
Utredningen föreslår även att konkurrenskraft ska prioriteras inom kompetensutveckling och rådgivning inom Landsbygdsprogrammet och att detta ska ske genom högre grad av nationell samordning. Länsstyrelsen anser att det är bra förslag med ökad prioritering av konkurrenskraft och med ökad nationell samordning om det kombineras med tydligt regionalt inflytande på hur insatserna genomförs. Det behövs också ny inriktning för en ny generation

lantbrukare, de som förutom att vara effektiva producenter även ska leda större och växande företag med ett antal anställda och ha en aktiv marknadsbevakning. Det är på den regionala nivån kunskapen finns om regionala särdrag och om behov och möjligheter för en effektiv kompetensutveckling och rådgivning.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lena Sommestad efter föredragning av lantbruksdirektör Stefan Samuelsson. I handläggningen av ärendet har även länsveterinär Madeleine Beckman och miljöhandläggare Solveig Ahlbin Berg deltagit.

Lena Sommestad

Stefan Samuelsson